

YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN DERSLERE KATILIMLARI İLE İLGİLİ YAŞADIKLARI**SORUNLARA YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ****OPINIONS OF CLASS TEACHERS ON THE PROBLEMS THAT FOREIGN STUDENTS EXPERIENCE****WITH THEIR ATTENDANCE TO THE COURSES**

Yakup OFLAR¹, Tufan ARICA², Hürriyet DEĞERLİ ERMiŞ³

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri**Makale Bilgileri Özet****Geliş Tarihi**

04.03.2022

Kabul Tarihi

04.04.2022

Anahtar**Kelimeler**

Sınıf Öğretmeni,
Mülteci, Yabancı
Uyruklu Öğrenci

Çeşitli sebeplerden dolayı ülkesini terk edip dil, din, ırk gibi etmenlerde yabancı olduğu ülkelere göç etmek zorunda kalan insanlar mülteci ya da sığınmacı sorununu beraberinde getirmektedir. Mülteci ya da sığınmacılar göç ettikleri yerlerde çok farklı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Onların okul çağındaki çocukları da bulundukları ülkelerdeki okullarda yabancı uyruklu öğrenciler olarak görülmekte ve eğitim hayatlarıyla ilgili sıkıntılar çekmektedirler. Araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullardaki sınıf öğretmenlerinin, sınıflarındaki yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımlarıyla ilgili yaşadıkları sorunlara yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemine göre yürütülmüş olup olgubilim deseninde tasarlanmıştır. Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubu İstanbul İli Sultanbeyli ve Üsküdar İlçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda 2020 – 2021 eğitim – öğretim yılında görev yapan 37 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve betimsel analizden yararlanılmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonucunda dil sorunu okula devam sorunu, maddi yetersizlik, uyum sorunu, kültürel farklılık gibi sorunlar belirlenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilere daha iyi bir eğitim ve öğretim verilebilmesi için sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımlarıyla ilgili yaşadıkları sorunlar belirlenmelidir.

Article Info**Received**

04.03.2022

Accepted

04.04.2022

Keywords

Class Teacher,
Refugee, Foreign
Student

Abstract

People who have to leave their country for various reasons and migrate to foreign countries due to factors such as language, religion and race bring along the problem of refugees or asylum seekers. Refugees or asylum seekers may encounter very different problems in the places they migrate. Their school-age children are also seen as foreign students in the schools in the countries they live in and they have problems with their education life. The aim of the research is to examine the opinions of classroom teachers in primary schools affiliated to the Ministry of National Education about the problems they experience with foreign students in their classrooms. The study was carried out according to the qualitative research method and was designed in a phenomenological pattern. Semi-structured interview form and interview technique were used to collect data. The study group consists of 37 classroom teachers working in the primary schools of the Ministry of National Education in the Sultanbeyli and Üsküdar districts of Istanbul in the 2020-2021 academic year. Content analysis and descriptive analysis were used to analyze the data. As a result of this study, problems such as language problem, school attendance problem, financial inadequacy, adaptation problem, cultural difference were determined. In order to provide a better education and training to foreign students, the problems experienced by classroom teachers regarding the participation of foreign students should be determined.

¹ Sınıf Öğretmeni (MEB), AİBU Doktora Öğrencisi (yakupoflar@gmail.com)

² Okul Müdürü (MEB) (aricatufan@gmail.com)

³ Okul Müdürü (MEB) (hurriyetdegerli@gmail.com)

1. GİRİŞ

Göç, insanlığın varoluşundan beri yaşanan durumlardan bir tanesidir. Nesiller, ırklar, milletler boyunca insanlık tarihi sürecinde göçler meydana gelmiştir. Bu göçler sadece bireylerin yaptığı göçler şeklinde olabildiği gibi, ailelerin hatta kocaman bir milletin de yaptığı göçler şeklinde olabilir. Günümüzdeki bireysel göçler ve tarihteki bilinen kavimler göçü örnekler olarak gösterilebilir.

Göçlerin birçok nedeni vardır. Kimi zaman iklim değişiklikleri, kimi zaman savaşlar, kimi zaman daha iyi bir yaşam arayışı insanların göç etmelerine sebep olabilmektedir. Göçler bir ülkenin içerisinde olabileceği gibi bir ülkeden başka bir ülkeye hatta bir kıtadan başka bir kıtaya da olabilmektedir. Özellikle günümüzde göçlerin en büyük sebepleri insanların hayatlarını korumak için savaş olan yerlerden kaçması ve yaşam kalitelerini arttırmak için refah seviyesi daha yüksek olan ülkelere gitmesidir. Buradaki önemli husus ikinci durumda birinci durumun yani genellikle yaşam kalitesinin düşmesine sebebin de savaşlar olduğu söylenebilir.

Özellikle günümüzde savaşların yaşandığı ülkelere ekonomik durumun daha iyi olduğunun düşünüldüğü Batı ülkelerine yoğun bir şekilde göçler yaşanmaktadır. Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden Avrupa'ya, Güney Amerika'dan da Kuzey Amerika'ya göçler bu durumlara en bariz örneklerdir.

Alev Alatlı (2019) kıta Avrupa'sından Amerika'ya yapılan göçlerle ilgili şunları dile getiriyor:

“Yaşayabilmek için en ufak bir olasılığın, ufak bir ümit ışığının kalmadığı durumda çoluk çocuk derme çatma teknelere doluşup denizaşırı bir meçhule göçmeyi göze almalarını anlamaz değilim, yavrum. Kendileri öldükten sonra çocuklarının ekip biçecek toprakları olsun isteyen anne babanların çırpınışını anlamak da zor değil.” (s. 33)

İnsanlığın başlangıcından beri devam eden göçler de düşünüldüğünde göçlerin sebebinin aslında hiç değişmediği görülmektedir.

Göç kelimesi Türk Dil Kurumunca (TDK, 2021); ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım ve insanların yer değiştirmesi karşımıza göçen insan yani göçmen kavramını da çıkarmaktadır. Yine Türk Dil Kurumunca (TDK, 2021) göçmen; Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir olarak tanımlanmaktadır.

Ülkeler arası göçler iki şekilde meydana gelebilmektedir. Bunlardan birincisi para kazanmak ya da kültürel faaliyetlerde bulunmak için gerçekleştirilen yasal göçlerdir. Bu tür göçler göç edilen ülkenin izni dâhilindedir. Oturma izni, çalışma izi hatta vatandaşlık verilebilmektedir.

İkincisi tamamen yasal olmayan yollarla yapılan göçlerdir ki bu durumdaki göçmenler kimi zaman ülkeye kabul edilmemekte kimi zaman da sınır dışı dahi edilebilmektedirler. Düzensiz göç Uluslararası Göç Organizasyonu'nun Göç Sözlüğü'nde (IOM Un Migration, 2019) "kişilerin yeni bir ikamet yerine veya transit geçişine gönderen, transit ve alıcı ülkelerin düzenleyici normları dışında gerçekleşen hareketi" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımların yanında dünyada genel geçer bir kural olarak ülkeler arası göç eden kimselere mülteci (refugee) yani bir ülkeden başka bir ülkeye iltica eden denilmektedir. İltica ise sığınma anlamındadır.

Burada dikkat edilmesi gereken husus göç ve göçmen kavramları arasındaki ilişkidir. Bu iki tanıma göre her göç eden göçmen olmamaktadır. Göçmen statüsüne düşebilmek için öncelikle diline, dinine, kültürüne alışık olmadığı başka bir ülkeye gitmek gerekmektedir.

Ülkelerini terk edip, başka bir ülkeye yerleşmek zorunda kalanların arasında en çok mağdur olan çocuklardır. Çocukların eğitimini sağlamak hayati bir önem taşımaktadır (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017). Ülkesini terk etmiş olması çocuğun eğitim hakkının elinden alınması için hiçbir şekilde bir sebep olmamalıdır. Dili, dini, ırkı her ne olursa olsun çocukların eğitimi öncelikle insanlığın geleceği için birinci derece önem arz etmektedir.

İlköğretimin ilk beş yılında, yani birinci kademesinde görev yapan Öğretmenlere, sınıf öğretmeni diyoruz. Çocuklara ilk yıllarda verilen eğitim, niteliği gereği onların gelecekteki başarıları üstünde etkili olduğu gibi, hem okula ve derslere karşı hem de kendilerine karşı tutumları üstünde de önemli bir etkiye sahiptir (Tok ve Bozkurt, 2010). Sınıf öğretmeni aynı zamanda ana sınıfının sonundan ilköğretim ikinci kademenin yani ortaokulun başlangıcına kadar okuma ve yazma ile temel matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi ve el becerisi gibi eğitimleri veren kişidir.

Ülkelerin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültürel değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenler başrolü oynamaktadır (Şahin ve Kartal, 2013). Öğretmenlerin verimli olması nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde ve toplumsal gelişmenin sağlanmasında çok önemlidir. Bu noktada

öğretmenlerin verimliliklerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörleri çok iyi bilmek gerekmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmada göçmen çocuklarının yani ülkemizde yabancı uyruklu olarak tanımlanan çocukların eğitim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar irdelenmeye çalışılmıştır. Bu çocuklar Türk Eğitim Sistemine dâhil olduktan sonra yabancı uyruklu öğrenci olarak da tanımlanmaktadır. Çalışmamızın temel amacı yabancı uyruklu öğrencilerin derslere katılımları noktasında yaşadıkları sorunlara yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleridir. Bu amaca yönelik “Mili Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan öğretmenlere yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımları ile ilgili yaşadıkları sorunlar nelerdir?” sorusu sorulmuştur.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Deseni

Araştırmanın modeli Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin, yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımları noktasında yaşadıkları sorunların belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma, nitel araştırma yönteminde olup olgu bilim deseninde tasarlanmıştır. Veri toplama tekniği olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmayı Yıldırım ve Şimşek (2005) gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğa ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamaktadırlar.

3.2 Evren Örneklem

Araştırmanın çalışma grubundaki katılımcılar İstanbul İli Sultanbeyli ve Üsküdar İlçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda 2020 – 2021 eğitim – öğretim yılında görev yapan 37 sınıf öğretmeninden meydana gelmektedir. Araştırmanın çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin listesi çalıştıkları okulların internet sitesinden alınmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Özellik	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	21	56,8
	Erkek	16	43,2
Eğitim Durumu	Lisans	37	100,0
	Lisansüstü	0	0,0

Tablo 2'in devamı

	Özellik	<i>f</i>	%
--	---------	----------	---

Yaş	30 ve altı	7	18,9
	31 – 40	20	54,1
	41 – 50	8	21,6
	50 ve üzeri	2	5,4
Mesleki Kıdem	1 - 10 yıl	14	37,8
	11 - 20 yıl	20	54,1
	21 - 30 yıl	2	5,4
	30 ve üzeri	1	2,7
Toplam		37	100

Yukarıdaki Tablo 1 incelendiğinde görüşme katılımcılarının 14'ü (% 70) erkeklerden, 6'sı (% 30) kadınlardan oluşmaktadır ve 13'ü (% 65) lisans, 7'si (% 35) yüksek lisans/doktora mezunudur. Ayrıca katılımcıların 15'i (% 75) 31-40 yaş aralığında, 4'ü (%20) 41-50 yaş aralığında, 1'i (% 5) 50 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Mesleki kıdemde ise 1-10 yıl aralığında 5 kişi (% 25), 11-20 yıl aralığında 11 kişi (% 55), 21-30 yıl aralığında 3 kişi (% 15) ve 31 yıl ve üzerinde 1 kişi (% 5) bulunmaktadır.

Tablo 3 Araştırmaya Konu Olan Öğrencilerin Uyrukları

Öğrencilerin Uyrukları	F	%
Kazak	1	2,7
Makedon	1	2,7
Suriyeli	35	94,6
Toplam	37	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya konu olan öğrencilerin 1', (% 2,7) Kazak, 1'i (% 2,7) ve 35'i (%94,6) Suriyeli olduğu görülmektedir. Kazak ve Makedon öğrencilerin ekonomik sebeplerden, Suriyeli öğrencilerin ise ülkelerinde yaşanan iç çatışmadan dolayı güvenlik sebeplerinden göçmen durumunda olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada katılımcılarının hangi yöntem ve ölçütlere göre seçildiğini nedenleriyle birlikte belirtmeniz, örneklem/çalışma grubunuza giren katılımcılara ilişkin demografik bilgileri açıklamanız beklenmektedir.

3.2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları hakkında kısa tanıtıcı bilgilerle, geçerlik ve güvenirlik, faktör yapısı, alınan puanların nasıl yorumlanacağı gibi bilgiler bu bölümde verilmelidir.

3.2.2. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin betimsel ve içerik çözümlenmeleri yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesi; verilerin kodlanması, kategorilerin (temaların) bulunması, kodların ve kategorilerin organize edilmesi bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört basamakta gerçekleşmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Katılımcı öğretmenler herhangi bir sıra gözetmeksizin SÖ 1 (1. sınıf öğretmeni), SÖ 2 (2. sınıf öğretmeni) şeklinde kodlanmıştır. Bundan sonraki kısımda sınıf öğretmenlerinin öğretmenlerinin verdikleri cevaplar araştırmanın amacına uygun olarak kodlanmıştır. Kodlamalardan sonra verilerden yola çıkılarak benzerlik ve farklılıklara ve birbirleri ile ilişkilendirilmelerine göre kategoriler (temalar) oluşturulmuştur.

Katılımcıların görüşleri gerçekleri bozulmadan bu kategorilere yerleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Kategorilerin hangi sıklıkla tekrar ettiği bulunmuş ve tablolaştırılmıştır. Bu kısımda nitel veriler nicelleştirilmiştir. Bu nicelleştirme ile Yıldırım ve Şimşek'in de (2005) dediği gibi, güvenilirliği arttırmak yanlığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmak amaçlanmıştır.

4. BULGULAR

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan sınıf öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımları noktasındaki yaşadıkları sorunları belirlemek için internet ortamında doldurtulan görüşme formları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda temalar bulunmuş ve Tablo 3'teki gibi sınıflandırılmıştır.

Tablo 4 Sınıf Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Derse Katılımları Noktasında Yaşadıkları Sorunlara Yönelik Temalar ve Frekans Dağılımı

Yaşana Sorun	<i>f</i>
Dil Sorunu	22
Okula Devam Sorunu	10
Maddi Yetersizlik	4
Uyum Sorunu	4
Aile İlgisizliği	4
Aile Öğretmen İletişim Sorunu	2
Kültürel Farklılık	2
Sınıf Mevcudu	1
Sınıf Seviyesinin Altında Olması	1
Aile Kaynaklı Akran Önyargısı	1
Toplam	51

Bu tablonun yanında araştırmamıza katılan 37 sınıf öğretmeninin 6'sı sınıfında bahse konu olan öğrencilerle ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili SÖ 8 “Ben hiç bir sorun yaşamıyorum Türkçe biliyor ve derslere katılımı gayet iyi” ve SÖ 37 “1.sınıftan itibaren sınıfımda olduğu için Türkçe okumayı yazmayı bizimle birlikte öğrendi. 4 yıldır hiç bir sorun yaşamadım.” demişlerdir. Burada bu öğrencilerin sorun yaşamamaları ile ilgili dikkat edilmesi gereken nokta ya çocukları Türkçe biliyor olmaları ya da Türkçeyi eğitim – öğretim faaliyetleri sırasında öğrenmiş olmalarıdır.

Tablo 3 incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımları noktasında yaşadıkları sorunlara yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden en yüksek bahsedilen sorunun “Dil Sorunu” olduğu görülmektedir. Dil kişilerin birbirini anlaması, iletişim kurması bağlamında en önemli kanallardan biridir. Bu iletişim doğu ve anlaşılır olması için aynı kanal üzerinden ifadelerin taşınması gerekir. Bu aynı kanal da konuşulan dilin aynı olmasıdır. Dil sorununun diğer sorunlara bakıldığında çok daha önem arz ettiği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda (Moralı, 2018; Tamer, 2016; Sarıtaş, Şahin, & Çatalbaş, 2016) da bu durum görülmektedir. Dil sorunu konusunda SÖ 2 “En önemli sorun dil problemi öğrenci konuşmayı öğrense bile anlamlandıramıyor.” ve SÖ 6 “Türkçeyi yeterince anlamamaları iletişim kurmakta zorluk çekti” diyerek görüşlerini belirtmişlerdir.

Örgün eğitim okul adı verilen kurumlarda ve belirli müfredata göre yapılan eğitimidir. Bu müfredat hedef kitle olan öğrencilere belirli bir süreç dâhilinde verilmektedir. Eğitim eksik olmaması için gerekli olan hususlardan bir tanesi sürekliliğin olmasıdır ki bu da okula devam etme ile tanımlanabilir. Okula devam etmeme eğitim ve öğretimde önemli eksikliklere yol açabilmektedir. Bu araştırmada da katılımcıların 10'u yaşadıkları sıkıntılardan birini okula devam sorunu olduğu belirtmişlerdir. Bu sorun araştırmamızda en çok tekrar edilen ikinci sorun olarak göze çarpmaktadır. Bu konuda SÖ 17 “Üst Sınıftan kaldığı için öğrenciyi hiç görmedim. Okula gelmedi ve canlı derslere katılmadı.” ve SÖ 28 doğrudan “Devamsızlık konusunda sorunlar yaşıyoruz.” demişlerdir.

Yine öğrencilerin derslere etkili bir şekilde katılımları için gerekli araç ve gereçlerinin temin edilmiş olması gerekmektedir. Özellikle günümüzde salgın şartlarında tablet, telefon, bilgisayar gibi teknolojik araçlara ulaşım maddiyat isteyen durumdur. Maddi yetersizlikler sonucu her nevi araç ve gereci tamamlanamamış öğrenciler okulla ilgili sorunlar yaşayabilmektedir. Tüm bunların yanında maddi yetersizlik fırsat eşitsizliğini de beraberinde getirmektedir. Bu araştırmamızda sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili

belirttiği sorunlardan üçüncüsü maddi yetersizlik olmuştur. Araştırmamızda SÖ 13 “Öğrenci genellikle malzeme eksikliği ile okula geliyor.” diyerek bu durumu bir sorun olarak belirtmiştir. SÖ 29 yaşadıkları sorunları sıralarken “Maddi imkânsızlıklardan kaynaklı çevrimiçi derslere katılma sorunu” da var şeklinde görüş belirtmiştir.

Uyum, çocuğun sahip olduğu özellikleri ile kendi benliği ve içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve sürdürebilmesidir (Doğan, Kelleci, Sabancıoğulları, ve Aydın, 28). Tanıma göre uyumun sağlanabilmesi için sahip olunan özelliklerle çevreyle doğru bir ilişkinin kurulabilmesi gerekmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel farklılıkları, özellikle ana dillerinin mevcut konuşulan dil ile aynı olmaması gibi sahip oldukları bu tür özellikler içlerinde bulundukları yeni çevre ile çok farklıdır. Bu durumun yeni bulunan çevre ile uyum sorunlarına sebep olması çok tabiidir. Bu araştırmada da sınıf öğretmenlerinin belirttikleri sorunlardan ir tanesi “uyum sorunu”dur. Uyum sorunu ile ilgili SÖ 16 “kendini bulunduğu ortama tam olarak ait olamamış hissetmesi” sorun teşkil etmektedir demektedir. SÖ 26 “Sağlıklı bir oryantasyon (uyum) süreci geçirmediğinden uyum sorunlarının devam etmesi”ni yaşanan sorunlardan biri olarak belirtmiştir.

Aile çocuğun okul başarısında en önemli etkenlerden biridir ve aile ilgisini olmadığı durumlarda okul başarısızlığı gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Sınıf öğretmenlerinin araştırmanın konusu ile ilgisi söylediği sorunlardan bir tanesi “Aile ilgisizliği”dir. SÖ 20 “Aileler ilgisiz” ve SÖ 28 “Aileler çocukların okul başarısı ve ihtiyaçları konusunda gerekli ilgiyi göstermiyor.” demektedirler.

Aile öğretmen iletişim sorununun belirtilmesi de yine dil kaynaklı bir sorundur. Zira mülteci ya da göçmen durumunda olan yabancı uyruklu kişilerin karşılaştıkları zorlukların başında dil sorunu gelmektedir. Araştırmamızda da iki öğretmen aile öğretmen arası iletişim sorununu yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımları noktasında bir sorun olarak görmüşlerdir.

Farklı ırklara, farklı dillere, farklı dinlere ve hatta yaşanan farklı coğrafyalara sahip olmak haiz olunan kültürün de farklı olmasına sebep vermektedir. Kültürlerin farklı olması aynı ortamda yaşayan insanlar için özellikle iletişimde sorunlar teşkil edebilmektedir. SÖ 5’in “Türk kültürü eksikliği”ni bir sorun olarak görmesi ve SÖ 34’ün “Kültürel farklılıklar var. Genelde kendi aralarında oynuyorlar.” demesi bu kültürel farklılığın oluşturduğu sorunlara örnek olarak da verilebilir.

Tüm bunların yanında araştırmamıza katılan bir öğretmen sınıf mevcudunun kalabalık olmasını bir diğer öğretmen öğrencinin sınıf sevisinin altında olmasını ve bir başka öğretmen de aile kaynaklı akran önyargısını yabancı uyruklu öğrencilerin derslere katılımları noktasında yaşadıkları sorun olarak görmüşlerdir.

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan öğretmenlere yabancı uyruklu öğrencilerin derse katılımları ile ilgili yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik bu nitel çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda öncelikli olarak i) dil sorunu, ii) okula devam sorunu, iii) maddi yetersizlik, iv) uyum sorunu, v) aile ilgisizliği sorunları belirlenmiştir. Bunların yanında aile öğretmen iletişim sorunu, kültürel farklılık, sınıf mevcudu, sınıf seviyesinin altında olma ve aile kaynaklı akran önyargısı da belirlenen sonuçlar arasındadır.

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) ilkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar isimli çalışmalarında sorunları “dil sorunu, davranış sorunu, Milli Eğitim-okul işbirliği sorunları, okul- aile işbirliği sorunları ve öğretim sürecinde yaşanan sorunlar olarak beş alt tema altında” toplamışlardır. Bu çalışmayla da örtüşen dil sorunu öncelikle çözülmesi gereken durumlardan bir tanesidir. Aynı çalışmada “Okula başlamadan önce ve okul devam ederken alınacak dil eğitimi sayesinde öğrencilerle iletişim daha kolay sağlanarak daha kolay ve etkili eğitim verilebilir.” (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016) şeklinde görüş belirtmektedirler.

Devamlılık sadece eğitimde değil hayatın her noktasında başarı için gerekli davranışlardan biridir. Altınkurt “Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi” (2008) adlı çalışmasında öğrencilerin akademik başarıları ile özürsüz devamsızlıkları arasında ters yönde bir ilişki bulunduğunu belirtmektedir. Okula devam okul başarısını etkileyen önemli etkenlerden bir tanesidir.

Görmez, Gürbüz ve Tekçe “Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Dayanarak Fırsat Eşitliği Açısından Değerlendirilmesi” isimli araştırmalarında (2018) Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, destekleme ve yetiştirme kurslarının açılması maddi imkânsızlığı nedeniyle ek ders alamayan öğrencilerin katılımını sağlamaktadır demektirler.

Dam, Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü (2008) “Çocuğun davranışlarını ve okul başarısını etkileyen nedenler arasında en önemlisi aile faktörüdür. Çünkü aile ortamı ve ilişkileri çocuğun sadece okul başarısında değil tüm gelişim evrelerinde etkilidir.” demektedir.

Kültür, genel anlamda, insana özgü bilgi, inanç ve davranış bütünü ve bu bütünün parçaları olan her tür maddi ve manevi yaratımlardır (Çüçen, 2005). Kültür farklılığı iletişimi sorunları ortaya çıkarabilmektedir. Bu durum öğrencilerin derse katılımlarını dolayısıyla başarılarını etkileyebilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre yabancı uyruklu öğrencilerin MEB'e bağlı ilkököl ve ortaokullarda eğitim görmesi birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Yaşanan bu sorunlar sadece yabancı uyruklu öğrencileri değil; Türk öğrencileri de kapsamaktadır (Şimşir ve Dilmaç, 2018). İlgili çalışmada da görüldüğü gibi yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlar doğrudan ya da dolaylı olarak Türk öğrencileri etkileyebilmektedir. Bu durum yaşanan sorunların aslında görülen ya da tahmin edilenden daha fazla olabileceğini göstermektedir. Konu üzerine sorunların tespiti ve çözüm yollarına yönelik öğrenci, öğretmen, yönetici, aile bazlı araştırmalar yapıp çözüm önerileri sunulabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin derslere katılımları noktasında yaşadıkları sorunlara yönelik sınıf öğretmenleri en fazla dil sorununu belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin daha etkili bir eğitim – öğretime katılımı için öncelikle dil sorunlarının çözülmesi gerekmektedir. Bunun için özellikle bakanlık aracılığı ile örgün ve yaygın olarak kurslar açılabilir.

Bunların birlikte sınıf öğretmenleri okula devam sorununu ikinci öncelikli olarak görmüşlerdir ki bu durum da yine okullar, aileler ve ilgili bakanlıkların işbirliği ile çözümlenmelidir. Okula devamsızlığın sebepleri araştırılmalı ve üstesinden gelinmelidir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerince görülen maddi yetersizlik, uyum sorunu, aile öğretmen iletişim sorunu, ödev takibinin olmaması, aile ilgisizliği, kültürel farklılık gibi konularda da daha özel olarak akademik çalışmalar yapılabilir ve bu çalışmalar sonucunda ilgili bakanlıkları ve öğretmenler bilgilendirilebilir.

Tüm bunların yanında yalnızca bir öğretmenin (SÖ 4) belirtmesine rağmen “aile kaynaklı akran önyargısı” başka araştırmalara konu olabilecek bir sorun olarak düşünülmektedir. Bu konu ile ilgili öğretmen, veli ve öğrenciler üzerinde akademik çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırmanın sonuçları da göz önünde bulundurularak yabancı uyruklu öğrencilerin derslere katılımları noktasında yaşadıkları sorunlara yönelik anasınıfı, ortaokul ya da ortaöğretim öğretmenlerinin görüşlerini içeren çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar il, ilçe ya da belirli bir göçmen grup üzerinde de olabilir.

Bu araştırmının sonucunda “dil sorunu”, “okula uyum sorunu”, “maddi yetersizlik”, “kültürel farklılık” gibi bir tema seçilerek yine sınıf öğretmeni ya da branş öğretmeni gibi yabancı uyruklu öğrencilerle etkileşim halinde olan gruplarla ilgili araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alatlı, A. (2019). "America the Beautiful" Fesüphanallah! İstanbul: Turkuvaz Medya Grubu.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi .
Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 129 - 142.
- Çüçen, A. K. (2005). Kültür, Uygarlık, Evrensellik ve Çok Kültürlülük. Kaygı: Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi,
111 - 115.
- Dam, H. (2008). Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 75 - 99.
- Doğan, S., Kelleci, M., Sabancıoğulları, S., & Aydın, D. (28). Bir İlköğretim Okulunda Öğrenim Gören Çocuklarda
Ruhsal Uyum Sorunları. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 47 - 52.
- Dönmez, İ., Gürbüz, S., & Tekçe, M. (2018). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci
Görüşlerine Dayanarak Fırsat Eşitliği Açısından Değerlendirilmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi (ESTÜDAM Eğitim Dergisi), 45 - 58.
- İmamoğlu, H., & Çalışkan, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair
Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 529 - 546.
- IOM Un Migration. (2019). Glossary on Migration. Eylül 29, 2021 tarihinde
https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf adresinden alındı
- Moralı, G. (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar.
Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 1426 - 1449.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar.
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 208 - 229.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar.
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 208 - 229.
- Şahin, Ç., & Kartal, O. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programı Hakkındaki
Görüşleri. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 164 - 179.
- Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin
Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. İlköğretim Online, 1116 - 1134.
- Tamer, M. G. (2016). Trabzon Kamuoyunun Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilere Bakış Açısı. Karadeniz
Araştırmaları Dergisi, 180 - 211.
- TDK. (2021). Güncel Türkçe Sözlük. 05 12, 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/>
adresinden alındı
- Tok, H., & Bozkurt, A. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin 1. 2. 3. Sınıflar İçin Ayrı ve 4. 5. Sınıflar İçin Ayrı
Yetiştirilmeleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Gaziantep Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi, 759 - 778.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

